

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΑΟΖ

Θεόδωρος Κ. Καρυώτης*

*Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας. Υπήρξε μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας και επιμελήθηκε του βιβλίου "Greece and the Law of the Sea". Θεωρείται ο πρώτος Έλληνας που ασχολήθηκε με το θέμα της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) και τώρα τελευταία οι ιδέες του έχουν αρχίσει να συζητούνται ευρέως.

Για πάνω από τριάντα χρόνια τώρα η Ελλάδα επιμένει μονότονα ότι η μοναδική της διαφορά με την Τουρκία, ήτοι η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, είναι νομικής φύσης. Όμως, εδώ και πάνω από 25 χρόνια η έννοια της υφαλοκρηπίδας έχει υπερκερασθεί απ' αυτή της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ). Από την ύπαρξη της νέας Σύμβαση του Διεθνούς Δίκαιου της Θάλασσας το 1982, κανένα κράτος στον κόσμο δεν έχει ζητήσει μόνο την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης αλλά πάντα ζητά και την ταυτόχρονη οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Πράγματι, όλες οι αποφάσεις του Δικαστηρίου μέχρι σήμερα, λαμβάνουν υπ' όψη την οριοθέτηση και των δύο ζωνών που πάντα συμπίπτουν.

Οι Τούρκοι βέβαια τρίβουν τα χέρια τους που ακούν για τόσα χρόνια τις ελληνικές κυβερνήσεις και όλα τα πολιτικά κόμματα να μιλάνε μόνο για την υφαλοκρηπίδα χωρίς να αναφέρονται στην ΑΟΖ. Ο λόγος βέβαια της μεγάλης χαράς των Τούρκων είναι ότι γνωρίζουν ότι η Ελλάδα έχει πολλά να κερδίσει μετά την οριοθέτηση μιας ΑΟΖ στο Αιγαίο. Τα πράγματα, όμως, άλλαξαν πριν λίγο καιρό, όταν η Κύπρος αποφάσισε, πολύ

σωστά, να συνάψει συμφωνία με την Αίγυπτο για την οριοθέτηση της ΑΟΖ των δύο κρατών και μετά να αρχίσει έρευνες για πετρέλαια στην κυπριακή ΑΟΖ. Η ελληνική κυβέρνηση εμφανίζεται να συμφωνεί και υποστηρίζει την κυπριακή θέση την στιγμή που ποτέ δεν ασχολήθηκε με αυτή τη νέα έννοια του Δίκαιου της Θάλασσας. Όπως γνωρίζουμε, ο κύριος λόγος της ελληνοτουρκικής διαφοράς είναι η ύπαρξη πετρελαίου στο Αιγαίο, όμως οι ελληνικές κυβερνήσεις ουδέποτε ζήτησαν οριοθέτηση της ΑΟΖ στο Αιγαίο! Τώρα, η κυπριακή πρωτοβουλία φέρνει στο προσκήνιο όχι μόνο αυτή τη μεγάλη ελληνική παράλειψη αλλά και σε πολύ δύσκολη θέση και την Τουρκία η οποία βέβαια δεν επιθυμεί κάποιος να εγείρει θέμα ΑΟΖ που τόσο πολύ βλάπτει τα συμφέροντά της στη Μεσόγειο.

Η Σύμβαση του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας αναφέρει ρητά (άρθρο 121, παράγραφο 2) ότι όλα τα νησιά διαθέτουν ΑΟΖ και ότι η ΑΟΖ ενός νησιού καθορίζεται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που καθορίζεται και για τις ηπειρωτικές περιοχές. Επομένως, η Τουρκία δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει για την ΑΟΖ τα ίδια επιχειρήματα που προβάλλει για την υφαλοκρηπίδα των νησιών του Αιγαίου, ότι, δηλαδή, τα νησιά μας δεν διαθέτουν υφαλοκρηπίδα ή ότι «κάθονται» πάνω στην υφαλοκρηπίδα της Ανατολίας γιατί η ΑΟΖ δεν έχει κανένα γεωλογικό «παρελθόν». Άλλωστε, η νέα Σύμβαση έχει καταργήσει τη γεωλογική έννοια της υφαλοκρηπίδας και έτσι η Τουρκία έχει χάσει και αυτό το επιχείρημα. Δεν είναι από την άποψη αυτή τυχαίο ότι η πρόσφατη ελληνο-αλβανική σύμβαση αφορά γενικώς την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών άρα –και ορθώς– υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Πως αυτό που θέλουμε να γίνει με την Αλβανία δεν θα γίνει με Τουρκία;

Τα 200 μίλια αποτελούν το ανώτατο όριο μιας ΑΟΖ. Για να έχει ένα κράτος ΑΟΖ 200 μιλίων πρέπει να απέχει από ένα άλλο παράκτιο κράτος 400 μίλια. Τέτοιες αποστάσεις δεν υπάρχουν ανάμεσα στην Ελλάδα και σε όλες τις γειτονικές της χώρες και επομένως ακολουθείται η οριοθέτηση με βάση την μέση γραμμή. Η Τουρκία δεν δέχεται αυτό το είδος οριοθέτησης λέγοντας ότι το Αιγαίο είναι κλειστή θάλασσα και τα ελληνικά νησιά δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα που έχουν οι ηπειρωτικές περιοχές. Προσπαθεί βέβαια να

αποσιωπήσει ότι έχει ήδη συμφωνήσει την ΑΟΖ της στην Μαύρη Θάλασσα, πού είναι πιο κλειστή θάλασσα από το Αιγαίο. Συγκεκριμένα προχώρησε σε οριοθετήσεις με την τότε Σοβιετική Ένωση, με τη Ρουμανία και με την Βουλγαρία χρησιμοποιώντας βεβαίως τη μέθοδο της μέσης γραμμής - που όμως αρνείται να αποδεχτεί για το Αιγαίο.

Τώρα τελευταία, κάποιοι προσπαθούν να μειώσουν την αξία της ΑΟΖ επιδιώκοντας να μας πείσουν ότι δεν αποτελεί παρά ΜΟΔΑ. Ξεχνούν βέβαια, όπως ήδη αναφέραμε, ότι για πολλά χρόνια κανένα κράτος δεν έχει πάει στη Χάγη ζητώντας μόνο την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας αλλά ζητούν ταυτόχρονα και την οριοθέτηση της ΑΟΖ. Ξεχνούν επίσης ότι στη δεκαετία του 1970, κατά τις συζητήσεις της Διάσκεψης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας, οι αντιπροσωπείες των κρατών της Λατινικής Αμερικής, που έφεραν προς συζήτηση την νέα έννοια της ΑΟΖ, ζήτησαν να αγνοηθεί η ύπαρξη της υφαλοκρηπίδας μια και είχε ξεπεραστεί από αυτή της ΑΟΖ. Οι ίδιοι, όχι μόνο αγνοούν την αξία της ΑΟΖ αλλά προσπαθούν να μας πείσουν ότι το Ισραήλ και η Κύπρος κακώς έκαναν οριοθέτηση της ΑΟΖ και έχουν απεμπολήσει τα εθνικά τους συμφέροντα μια και αγνόησαν την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Είναι ξεκάθαρο σε όλους ότι η οριοθέτηση της ΑΟΖ ανάμεσα στην Κύπρο και το Ισραήλ αποτελεί όχι μόνο μία σημαντική οριοθέτηση αλλά ταυτόχρονα τα κράτη αυτά έχουν προχωρήσει σε θαλάσσιες έρευνες για την εξερεύνηση πετρελαίου και φυσικού αερίου και δεν σχεδιάζουν να οριοθετήσουν ποτέ την υφαλοκρηπίδα τους, διότι η έννοια αυτή έχει ξεπεραστεί από το 1982 με την έννοια της ΑΟΖ. Όμως η κυβέρνηση το ΠΑΣΟΚ και οι υποστηρικτές της επιμένουν να δίνουν μαθήματα στους Έλληνες, στους Κύπριους και στους Ισραηλίτες τονίζοντας ότι «Η ΑΟΖ δεν έχει καμία σχέση με το θέμα του ορυκτού πλούτου. Με την υφαλοκρηπίδα σχετίζεται.»

Το άρθρο 56 της Σύμβασης αναφέρεται στα δικαιώματα, τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους μέσα στην ΑΟΖ. Σύμφωνα με αυτό, στην ΑΟΖ το παράκτιο κράτος ασκεί **κυριαρχικά δικαιώματα για την έρευνα, την εκμετάλλευση, την διατήρηση και την διαχείριση των ζώντων ή μη πόρων του βυθού, του υπεδάφους και των υπερκείμενων υδάτων**. Επίσης, ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα και σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες, όπως είναι η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους. Επιπλέον, το παράκτιο κράτος έχει αποκλειστική αρμοδιότητα για: (α) την τοποθέτηση και χρήση τεχνητών νήσων και άλλων εγκαταστάσεων, (β) τη διεξαγωγή θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας και (γ) την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος από τη ρύπανση. Το άρθρο 56 αναφέρει επίσης ότι το παράκτιο κράτος έχει υποχρέωση να σέβεται τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των άλλων κρατών μέσα στην δική του ΑΟΖ, πάντα βέβαια με βάση τους όρους που προβλέπει η Σύμβαση.

Η παράγραφος (1) του άρθρου 74 της ίδιας Σύμβασης αναφέρει συγκεκριμένα ότι: «Η οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης μεταξύ χωρών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές θα γίνεται με συμφωνία βάσει του Διεθνούς Δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του Κανονισμού του Διεθνούς Δικαστηρίου, ώστε να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση.»

Βέβαια εδώ έχουμε και πάλι τη σύγκρουση μεταξύ δύο σχολών σκέψης, αυτής που υποστηρίζει τη μέθοδο της "μέσης γραμμής" και αυτής που προωθεί την οριοθέτηση με βάση τις "αρχές δικαιοσύνης". Πάνω απ' όλα δεν πρέπει να μας φοβίζουν οι λέξεις "αρχές δικαιοσύνης" και "επιείκεια" (equity), διότι θα μπορούσαμε και εμείς να τις επικαλεσθούμε λόγω της ιδιομορφίας των γεωγραφικών συνθηκών στο

Αιγαίο. Επιπλέον, η μέση γραμμή δεν αποτελεί τίποτα άλλο παρά μια από τις λύσεις που μπορεί να φθάσει κανείς και που σίγουρα αποτελεί μια μορφή δικαιοσύνης.

Τα τέσσερα βασικά στοιχεία της ΑΟΖ - εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος – συνιστούν "κυριαρχικά δικαιώματα" του άρθρου 56 της Σύμβασης. Η υποχρέωση του παράκτιου κράτους για την επιβολή μέτρων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος περιλαμβάνεται στο Μέρος XII της Σύμβασης. Το άρθρο 57 προβλέπει ότι η ΑΟΖ δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Αυτό σημαίνει ότι το μέγιστο πλάτος της ΑΟΖ μπορεί να είναι 200 ν.μ. χωρίς το πλάτος αυτό να είναι υποχρεωτικό για όλα τα παράκτια κράτη που δικαιούνται ΑΟΖ. Μέχρι τώρα, όλα τα κράτη που έχουν ΑΟΖ έχουν επιλέξει τα 200 ν.μ. ως μέγιστο πλάτος, από το οποίο πρέπει βέβαια να αφαιρεθεί το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Διότι, το ακριβές πραγματικό πλάτος της ΑΟΖ κάθε κράτους εξαρτάται από το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης του. Έτσι, η Σιγκαπούρη που έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 3 ν.μ. έχει ΑΟΖ 197 ν.μ., η Δομινικανή Δημοκρατία που έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 6 ν.μ έχει ΑΟΖ 194 ν.μ., οι ΗΠΑ που έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ν.μ. έχει ΑΟΖ 188 ν.μ. και το Τόγκο που έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 30 ν.μ. έχει ΑΟΖ 170 ν.μ.

Εάν όλα τα παράκτια κράτη κάνουν χρήση των δικαιωμάτων τους για θέσπιση ΑΟΖ 200 ν.μ. τότε η περιοχή των ωκεανών που θα ανήκει σ' αυτά τα κράτη θα καλύπτει γύρω στα 37,7 εκατ. τετρ. ν.μ. ή το 35,8% της παγκόσμιας θαλάσσιας επιφάνειας. Μέσα στην επικυριαρχία αυτών των ζωνών περιλαμβάνονται πάνω από το 90% της παγκόσμιας αλιείας, πάνω από το 87% του πετρελαίου και γύρω στο 10% των πολυμεταλλικών κονδύλων. Επομένως, εύκολα μπορεί κανείς να αντιληφθεί την κρίσιμη σημασία που

έχει η ΑΟΖ όχι μόνο για το Δίκαιο της Θάλασσας αλλά γενικότερα για την παγκόσμια οικονομία και τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις.

Τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από τη δημιουργία ΑΟΖ μπορεί να είναι τεράστια εφόσον ένα πάρα πολύ μικρό κατοικήσιμο νησάκι βρίσκεται στρατηγικά τοποθετημένο σε απόσταση πέρα από 400 ν.μ. από οποιαδήποτε γειτονική χώρα. Έτσι, θα μπορεί επί παραδείγματι να εξασφαλίσει αποκλειστική ζώνη για αλιεία και εκμετάλλευση του θαλάσσιου βυθού που να ξεπερνάει τα 125.000 τετραγωνικά μίλια, δηλαδή έκταση μεγαλύτερη από τη Γαλλία. Τέτοιου είδους περιπτώσεις παρουσιάζονται κυρίως στον Ειρηνικό Ωκεανό αλλά και στον Ατλαντικό. Στον Νότιο Ειρηνικό υπάρχει ένα νησιωτικό κράτος, το Κιριμπάτι (πληθυσμός 60,000) που παλαιότερα είχε την ονομασία Νησιά του Γκίλμπερτ, που τώρα διαθέτει ΑΟΖ 770.000 τ.ν.μ.

Ένα εύλογο ερώτημα που τίθεται, είναι γιατί προτάθηκε και τελικά υιοθετήθηκε ΑΟΖ που έχει πλάτος 200 ν.μ. Δηλαδή, γιατί δεν προτιμήθηκε μια απόσταση 50 ν.μ. ή 100 ν.μ. ή 150 ν.μ. ή 500 ν.μ.; Η πιο αποδεκτή ερμηνεία είναι ότι όταν άρχισε η Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας υπήρξαν ήδη ορισμένα κράτη που είχαν υιοθετήσει απόσταση 200 ν.μ. για την αιγιαλίτιδα ζώνη τους. Τα κράτη αυτά (της Λατινικής Αμερικής και μερικά της Αφρικής) δεν θα δεχόντουσαν να περιορίσουν την κυριαρχία τους σε πλάτος μικρότερο των 200 ν.μ. και πολύ σωστά στην Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας πολλές αντιπροσωπείες σκέφθηκαν να προτείνουν τα 200 ν.μ. ως ΑΟΖ, πράγμα που θα είχε μεγαλύτερη πιθανότητα υιοθέτησης από την παγκόσμια κοινότητα.

Επιπλέον, η έννοια της ΑΟΖ είχε γίνει κατανοητή ως μια προστατευτική ζώνη όπου το παράκτιο κράτος θα είχε σοβαρό έλεγχο των ζώντων και μη πλουτοπαραγωγικών πηγών του. Επίσης, η απόσταση των 200 ν.μ. θα περιλάμβανε στις περισσότερες περιπτώσεις όλη την υφαλοκρηπίδα του παράκτιου κράτους που μέχρι τότε είχε ορισθεί ως η απόσταση όπου το βάθος της θάλασσας φτάνει τα 200 μέτρα. Είναι φυσιολογικό διάφορα κράτη να διαχειρίζονται κατά διαφορετικούς τρόπους την δική τους ΑΟΖ και να παίρνουν αποφάσεις που άλλα κράτη δεν μπορούν να πάρουν διότι έχουν διαφορές σε σχέση με το πολιτικό τους σύστημα, καθώς επίσης για κοινωνικοοικονομικούς, μορφωτικούς και περιβαλλοντολογικούς λόγους. Ανεξάρτητα, όμως, από αυτό, υπάρχουν μερικά γενικά μέτρα που όλα τα παράκτια κράτη πρέπει να πάρουν για να υπάρξει σωστή και λογική διαχείριση. Έτσι, κάθε κράτος με ΑΟΖ πρέπει να κάνει τα ακόλουθα:

1. Να καθορίσει ποιές περιοχές του θαλάσσιου χώρου περιλαμβάνονται στην δική του ΑΟΖ.
2. Να επιχειρήσει, κατά το καλύτερο δυνατόν τρόπο, να εκτιμήσει τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της ΑΟΖ καθώς και τις οικολογικές ισορροπίες αυτής της ζώνης.
3. Να επιχειρήσει, κατά το καλύτερο δυνατό τρόπο, να εκτιμήσει τις διαφορετικές χρήσεις των πλουτοπαραγωγικών πηγών καθώς και την αλληλεπίδρασή τους στην ΑΟΖ.
4. Να επιχειρήσει την καθιέρωση στόχων και προτεραιοτήτων υιοθετώντας πολιτική που να προάγει αυτούς τους στόχους και να ενσωματώσει αυτές τις προτεραιότητες.
5. Να επιχειρήσει να ρυθμίσει τις διάφορες δραστηριότητες που θα λάβουν χώρα στην ΑΟΖ, ώστε αυτές οι δραστηριότητες να προσαρμόζονται στις εθνικές επιλογές και δραστηριότητες.
6. Να καθιερώσει θεσμικό μηχανισμό για την διαμόρφωση των αποφάσεων και την διαχείριση της ΑΟΖ.

7. Να προσδιορίζει αυτά τα προβλήματα ή τις ευκαιρίες που δεν μπορούν να επιλυθούν ή από τις οποίες δεν μπορούν να επωφεληθούν λόγω των περιορισμών που υφίστανται στην ΑΟΖ. Να αναπτύξουν στρατηγική για να μπορέσουν να ξεπεράσουν τέτοιου είδους ατέλειες.

Οι χώρες που έλαβαν μέρος στην Διάσκεψη προσπάθησαν να διατυπώσουν κάποια φόρμουλα που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την οριοθέτηση των διαφόρων θαλάσσιων ζωνών των παράκτιων κρατών. Δυστυχώς, δεν τα κατάφεραν και τα άρθρα της Σύμβασης απλώς απέφυγαν να λάβουν μια ξεκάθαρη θέση ανάμεσα στις δυο αντιμαχόμενες τάσεις, δηλαδή αυτής της “μέσης γραμμής” ή ίσης απόστασης (equidistance) και αυτής της ευθυδικίας (equity). Έτσι, διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν πολλές διαφορές που έχουν επιλυθεί με την αρχή της ίσης απόστασης αλλά και άλλες που έχουν επιλυθεί με την αρχή της ευθυδικίας.

Σε πολλές περιπτώσεις ορισμένα κράτη δέχονται και τις δύο αρχές ανάλογα με τα συμφέροντα που έχουν σε διαφορετικές ναυτικές ζώνες. Για παράδειγμα, βλέπουμε τις ΗΠΑ να υποστηρίζουν την αρχή της ευθυδικίας στην διαφορά τους με τον Καναδά στον κόλπο του Maine, ενώ αντίθετα χρησιμοποίησαν την αρχή της μέσης γραμμής στην συμφωνία τους με το Μεξικό.

Υπάρχουν τέσσερις βασικές θέσεις που δεν αμφισβητεί κανείς σε σχέση με την ΑΟΖ:

1. Η ΑΟΖ αποτελεί πλέον, χωρίς καμία αμφιβολία, μέρος του γραπτού και εθιμικού διεθνούς δικαίου, ιδιαίτερα τώρα που Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας έχει τεθεί σε ισχύ.

2. Η ΑΟΖ, σε αντίθεση με την υφαλοκρηπίδα, δεν ανήκει στο παράκτιο κράτος ipso jure, αλλά πρέπει σαφώς να ανακηρυχθεί από το παράκτιο κράτος. Εάν δεν συμβεί κάτι τέτοιο, ΑΟΖ απλώς δεν υφίσταται. Η θαλάσσια περιοχή (η επιφάνεια και τα

υπερκείμενα ύδατα) που δεν θα ανακηρυχθεί ως ΑΟΖ, παραμένει νομικώς ως μέρος της ανοικτής θάλασσας.

3. Το νομικό περιεχόμενο αυτού του νέου θεσμού του διεθνούς δικαίου ορίζεται από το 5ο Μέρος της Σύμβασης. Τα παράκτια κράτη δεν μπορούν να υπερβαίνουν τους περιορισμούς που τους έχουν επιβληθεί από το 5ο Μέρος της Σύμβασης σχετικά με τα δικαιώματά τους, τις δικαιοδοσίες τους και τις υποχρεώσεις τους. Έτσι, "άλλα" κράτη έχουν δικαιώματα στην ΑΟΖ ενός παράκτιου κράτους και το παράκτιο κράτος δεν μπορεί να δημιουργήσει ΑΟΖ που να υπερβαίνει τα 200 ν.μ.

4. Κανένα κράτος ή ομάδα κρατών δεν έχει το δικαίωμα να ισχυρισθεί ότι κάποιο παράκτιο κράτος δεν μπορεί να ανακηρύξει την δική του ΑΟΖ. Αν και πότε ένα παράκτιο κράτος ανακηρύξει την ΑΟΖ του εξαρτάται εντελώς από τη δική του δικαιοδοσία και βούληση.

ΑΛΙΕΙΑ

Επανερχόμενος στο θέμα των υποστηρικτών της υφαλοκρηπίδας θέλω να επισημάνω ότι ένα μεγάλο σφάλμα που διαπράττουν είναι το γεγονός ότι παριστάνουν να αγνοούν την αξία της αλιείας στην οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους και δεν ενδιαφέρονται καθόλου για την προστασία των Ελλήνων ψαράδων στο Αιγαίο από τις παρενοχλήσεις των Τούρκων. Ένας από τους λόγους που πολλά κράτη έχουν ανακηρύξει ΑΟΖ 200 ν.μ. είναι διότι θέλουν να διασφαλίσουν την υπέρμετρη εκμετάλλευση των αλιευτικών πηγών τους. Η Ελλάδα με ένα σύνολο ακτών γύρω στα 15.000 χιλιόμετρα αναγκάζεται να εισαγάγει σχεδόν 70.000 τόνους ψαριών κάθε χρόνο.

Ένα μεγάλο μέρος του ελληνικού αλιευτικού στόλου έχει παραδοσιακά χρησιμοποιήσει τα νερά της Μεσογείου και του Ατλαντικού Ωκεανού. Τώρα όμως που πολλά κράτη έχουν ανακηρύξει την δική τους ΑΟΖ, οι έλληνες ψαράδες έχουν χάσει την πρόσβαση σε αυτές τις παραδοσιακές αλιευτικές περιοχές. Επομένως, μια ελληνική ΑΟΖ θα ωφελήσει τον αλιευτικό τομέα της χώρας, ο οποίος, παρά την μικρή του συμβολή στο Ακαθάριστο Γεωργικό Προϊόν, έχει ένα σημαντικό ρόλο στην διατροφή του

ελληνικού πληθυσμού με την παροχή πρωτεϊνών υψηλής θρεπτικής αξίας με σχετικά χαμηλό κόστος.

Συμπερασματικά, η Ελλάδα πρέπει άμεσα να ανακηρύξει την κυριαρχία της σε μια ΑΟΖ , με βάση το διεθνές δίκαιο της θάλασσας, όπως αυτό εκφράζεται στη Σύμβαση του Δίκαιου της Θάλασσας και να μην διακατέχεται από φοβικό σύνδρομο. Ο εκλιπών πρόεδρος της Κύπρου, Τάσος Παπαδόπουλος ανακήρυξε ΑΟΖ το 2004 έχοντας μόνο 4 τανκς και 2 ελικόπτερα και δεν φοβήθηκε την Τουρκία, η οποία απλώς είπε ότι δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή ΑΟΖ, ενώ αντίθετα και οι ΗΠΑ και η ΕΕ την αποδέχτηκαν αμέσως. Φυσικά, μια τέτοια ΑΟΖ δεν θα διαθέτει μόνο η ηπειρωτική χώρα, αλλά και όλα τα ελληνικά νησιά. Έτσι, η Ελλάδα θα αποκτήσει μια ΑΟΖ που θα έχει έκταση 147.300 τ.χ.μ., δηλαδή μια έκταση μεγαλύτερη από αυτή της ηπειρωτικής χώρας. Χρησιμοποιώντας τις αρχές της ΑΟΖ το μεγαλύτερο ποσοστό του Αιγαίου και οι φυσικοί του πόροι θα ανήκουν στην Ελλάδα και με αυτό τον τρόπο δεν θα χρειασθεί ούτε να γίνει καμιά επέκταση των χωρικών μας υδάτων, ούτε να συζητάμε με τους Τούρκους αν τα νησιά μας έχουν υφαλοκρηπίδα ή όχι.

Η δημιουργία ΑΟΖ στις Ελληνικές θάλασσες δικαιολογείται για τους ακόλουθους λόγους:

Α. Υπάρχουν σήμερα 137 παράκτια κράτη που διαθέτουν ΑΟΖ. Είναι εμφανές ότι οι Έλληνες επικριτές της ΑΟΖ πιστεύουν ότι αυτά τα κράτη κακώς οριοθέτησαν ΑΟΖ. Η Σύμβαση του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας αναφέρει ρητά στο Άρθρο 121, παράγραφος 2, ότι όλα τα νησιά και οι νησίδες, με εξαίρεση τους βράχους που δεν

μπορούν να έχουν δική τους οικονομική ζώνη, διαθέτουν ΑΟΖ και ότι η ΑΟΖ ενός νησιού καθορίζεται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που καθορίζεται και για τις ηπειρωτικές περιοχές. Αυτό είναι το μεγάλο πλεονέκτημα της Ελλάδας έναντι της Τουρκίας γιατί η Τουρκία δεν μπορεί να προβάλει τα ίδια επιχειρήματα που χρησιμοποιεί για δεκαετίες τώρα για την υφαλοκρηπίδα των νησιών του Αιγαίου. Δηλαδή ότι τα νησιά μας δεν διαθέτουν υφαλοκρηπίδα ή ότι βρίσκονται πάνω στην «υφαλοκρηπίδα» της Ανατολίας **Β.** Στις 10 Μαρτίου 1983 ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Ρόναλντ Ρέιγκαν υπέγραψε διακήρυξη βάσει της οποίας η Αμερική δημιούργησε ΑΟΖ 200 ν.μ. πέρα από τις ακτές της. Η πράξη αυτή της Αμερικής ήταν πολύ χρήσιμη για την Ελλάδα διότι η Αμερική διατήρησε, σύμφωνα με την Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, ΑΟΖ για όλα ανεξαιρέτως τα νησιά της. Έτσι, για την αμερικανική κυβέρνηση θα είναι πολύ δύσκολο να αρνηθεί στην Ελλάδα τη δημιουργία ελληνικής ΑΟΖ που δεν θα διαφέρει καθόλου από την αμερικανική ΑΟΖ.

Ας σημειώσω ότι Αμερική, που απέχει μόνο 90 μίλια από τη Κούβα, δεν τόλμησε να πει ότι η Κούβα, επειδή είναι νησί, δεν διαθέτει ΑΟΖ, αλλά οριοθέτησε την ΑΟΖ ανάμεσα στα δύο κράτη χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της “μέσης γραμμής”, μέθοδο που τόσο απεχθάνονται οι Τούρκοι. Μάλιστα η κυβέρνηση της Κούβας αποφάσισε πρόσφατα να αρχίσει έρευνες για πετρέλαια στη δική της ΑΟΖ, έρευνες που μάλιστα γίνονται σε απόσταση μόνο 45 μιλίων από τις ακτές της Φλόριδα. Όταν λέμε στους Αμερικάνους γιατί δεν λέτε στην Τουρκία να σεβαστεί τα νησιά που είναι πολύ κοντά της αλλά δεν της ανήκουν, όπως κάνετε και σεις, μας απαντούν ότι αυτή η περίπτωση είναι διαφορετική και πρόκειται για «ειδικές περιστάσεις».

Γ. Στα τέλη του 1986 η Τουρκία υιοθέτησε ΑΟΖ στη Μαύρη Θάλασσα και κατέληξε σε συμφωνία με την τότε Σοβιετική Ένωση για τις επικαλυπτόμενες περιοχές χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της “μέσης γραμμής”. Αργότερα, η Τουρκία άρχισε συνομιλίες με την Βουλγαρία και την Ρουμανία για το ίδιο θέμα που κατέληξαν σε συμφωνίες παρόμοιες του τύπου που είχε συνάψει με τους Σοβιετικούς. Ουδέποτε, βέβαια, η Τουρκία πρότεινε στην Ελλάδα και σε άλλα γειτονικά κράτη να κάνουν το ίδιο στη Μεσόγειο. Έτσι, η Μαύρη Θάλασσα, που αποτελεί "κλειστή ή ημίκλειστη θάλασσα", όπως και η Μεσόγειος, έχει εντελώς μοιρασθεί από τα παράκτια κράτη αυτής της θάλασσας χρησιμοποιώντας την οριοθέτηση της ΑΟΖ και όχι της υφαλοκρηπίδας. Αυτό, κατά την άποψή μου, αποτελεί τον πιο λανθασμένο χειρισμό της Τουρκίας, διότι δέχθηκε να οριοθετήσει τη θαλάσσια ζώνη της Μαύρης Θάλασσας με μια μέθοδο που δεν ίσχυε μέχρι το 1982, δηλαδή με τη μέθοδο της ΑΟΖ που πολέμησε τόσο πολύ κατά τη Διάσκεψη του ΟΗΕ. Η Τουρκία χρησιμοποίησε αυτή τη νέα θαλάσσια ζώνη, παρ' όλον ότι μέχρι σήμερα αρνείται να προσχωρήσει στη νέα Συνθήκη για το Δίκαιο της Θάλασσας που περιλαμβάνει και την ΑΟΖ. Πώς μπορεί η Τουρκία να αρνείται την οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Ελλάδα όταν ήδη υπάρχει το προηγούμενο της Μαύρης Θάλασσας;

Δ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης αποδεχθεί την ΑΟΖ και πολλά παράκτια κράτη-μέλη της έχουν υιοθετήσει ΑΟΖ 200 μιλίων. Έτσι, είναι απορίας άξιον γιατί όχι μόνο η ΕΕ δεν παρεμβαίνει υπενθυμίζοντας στη Τουρκία ότι όλα τα κράτη-μέλη της έχουν δικαίωμα να υιοθετήσουν ΑΟΖ στις παράκτιες περιοχές τους, αλλά και να υποχρεώσει όλα τα κράτη-μέλη της, που δεν έχουν ήδη ΑΟΖ, να προκηρύξουν τέτοια ΑΟΖ.

Η Τουρκία επίσης γνωρίζει ότι η θέση της όσον αφορά στην ΑΟΖ είναι πολύ αδύναμη γι' αυτό και δεν εκστομίζει **ποτέ** αυτές τις τρεις λέξεις στις συνομιλίες της με όλες τις ελληνικές κυβερνήσεις από το 1974 μέχρι σήμερα. Το μεγάλο ερώτημα βέβαια είναι γιατί και η Ελλάδα αποφεύγει να αναφερθεί και να θέσει η ίδια, στο τραπέζι των συνομιλιών, τις τρεις αυτές λέξεις (Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη) που ανησυχούν τόσο πολύ τη Τουρκία.

Ανακάλυψα πρόσφατα, ότι έδινα μια λανθασμένη απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Έλεγα τα εξής:

“Στη δεκαετία του 1980, η Ελλάδα αποτάθηκε στην Τουρκία με κάποιες μυστικές συνομιλίες και της ζήτησε να φέρουν στο τραπέζι των συζητήσεων το θέμα της ΑΟΖ. Δυστυχώς, η τουρκική αντιπροσωπεία αντέδρασε έντονα λέγοντας ότι το θέμα αυτό δεν μπορεί ποτέ να προστεθεί στην ατζέντα των διαπραγματεύσεων διότι θίγονται μεγάλα συμφέροντά της στο Αιγαίο. Ζήτησε, μάλιστα, από την ελληνική πλευρά να μην επαναφέρει αυτό το θέμα ποτέ πια στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων κάτι που, εκ των πραγμάτων, φαίνεται ότι έγινε δεκτό από όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις!”

Δυστυχώς, πρόσφατα ανακαλύψαμε ότι είχε συμβεί κάτι χειρότερο. Πριν λίγους μήνες δημοσιεύτηκε ένα απόρρητο έγγραφο από τα αρχεία του Υπουργείου Εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας που είχε σταλεί στις 24 Ιανουαρίου του 1979 από τον τότε Βρετανό Πρέσβη στην Αθήνα. Την προηγούμενη ημέρα τον είχε επισκεφτεί ο Έλληνας πρέσβης Γιάννης Τζούνης ο οποίος του είπε ότι εκείνη την περίοδο κατά την διάρκεια της Διάσκεψης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας έχει αρχίσει να συζητείται μια νέα έννοια, αυτή της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης που συμφέρει την Ελλάδα αλλά δεν συμφέρει την Τουρκία και για αυτό η Ελλάδα δεν πρόκειται να το φέρει προς συζήτηση

με τους Τούρκους. Εκείνη την περίοδο Πρωθυπουργός της Ελλάδας ήταν ο Γεώργιος Ράλλης και Υπουργός Εξωτερικών ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης. Έχουν περάσει 32 χρόνια από τότε και όλοι οι επόμενοι Πρωθυπουργοί ακολούθησαν την ίδια τακτική. Έτσι για την ιστορία να σας τους υπενθυμίσω. Ανδρέας Παπανδρέου, Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, πάλι Ανδρέας Παπανδρέου, Κώστας Σημίτης, Κώστας Καραμανλής και Γεώργιος Παπανδρέου.

Τώρα, όμως που η κυπριακή πρωτοβουλία φέρνει στο προσκήνιο την ξεχασμένη ΑΟΖ, η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει δικαίωμα πλέον να αγνοεί τη ρύθμιση αυτή του Δίκαιου της Θάλασσας που τόσο πολύ ευνοεί τη χώρα μας. Φαίνεται, όμως, ότι το Υπουργείο Εξωτερικών, από την εποχή της προηγούμενης κυβέρνησης, έστω και καθυστερημένα για αρκετές δεκαετίες, έχει καταλάβει την αξία της ΑΟΖ και έχει αρχίσει συνομιλίες με τα κράτη στα νοτιοδυτικά σύνορα της Ελλάδας, δηλαδή την Αλβανία, την Ιταλία, την Αίγυπτο και τη Λιβύη για την οριοθέτηση της ΑΟΖ με αυτά τα κράτη.

Η πρώτη συμφωνία έγινε πρόσφατα με την Αλβανία χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της “μέσης γραμμής” ο δε τρόπος της οριοθέτησης ονομάστηκε «θαλάσσιο όριο πολλαπλών χρήσεων». Είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς γιατί χρησιμοποιήθηκε μια τέτοια ορολογία ενώ θα μπορούσε να γίνει οριοθέτηση της ΑΟΖ των δύο κρατών.

Επίσης, έχει σημασία το γεγονός ότι η Αλβανία έκανε αποδεκτή τη θέση της Ελλάδας ότι όλα τα νησιά στη περιοχή έχουν πλήρη δικαιώματα όπως και οι ηπειρωτικές ακτές. Το μόνο που μένει είναι να υπάρξει και μια συμφωνία σένα τριεθνές σημείο όπου συνορεύουν η Ελλάδα, η Αλβανία και η Ιταλία.

Όπως είναι γνωστό οι Αλβανοί ακύρωσαν αυτή τη συμφωνία. Εγώ δεν είμαι ιδιαίτερα θαυμαστής των συνωμοτικών θεωριών αλλά νομίζω ότι υπήρξε παρέμβαση της

Τουρκίας γιατί κατάλαβε ότι δημιουργείται ένα κακό προηγούμενο στην περιοχή γιατί οι θέσεις της Αλβανίας ήταν διαμετρικά αντίθετες με τις τουρκικές θέσεις. Τώρα οι Αλβανοί προσπαθούν να αρχίσουν μια επαναδιαπραγμάτευση της πρώτης συμφωνίας κάτι που η Ελλάδα δεν πρέπει να αποδεχτεί γιατί μια άλλη συμφωνία θα δίνει περισσότερο θαλάσσιο χώρο στην Αλβανία. Η Ελλάδα πρέπει να επιμείνει ότι η πρώτη συμφωνία ήταν απόλυτα δίκαιη και για το δυο κράτη και να υπογράψουν από την αρχή την πρώτη τους συμφωνία για να μη μπορεί το Ανώτατο Δικαστήριο της Αλβανίας να βρει πάλι δικαιολογίες για την εκ νέου απόρριψή της.

Ήδη έχει αρχίσει να διαφαίνεται και κάποιο πρόβλημα με τη Λιβύη, διότι ενώ η ελληνική πλευρά δέχεται να κλείσει ο κόλπος της Σύδρας και η οριοθέτηση της ΑΟΖ να αρχίσει από εκείνο το σημείο, η πλευρά των Λιβύων δεν θέλει να συμπεριλάβει στην οριοθέτηση την Γαύδο που βρίσκεται 12 ν.μ. νότια της Κρήτης.

Από την άλλη μεριά, ακόμα και με την Ιταλία φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα. Ήδη υφίσταται η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας των δυο κρατών και επομένως μπορούν εύκολα να δηλώσουν ότι οι ΑΟΖ τους συμπίπτει με αυτή της υφαλοκρηπίδας. Δυστυχώς όμως οι Ιταλοί απαιτούν να έχουν μεγαλύτερη ΑΟΖ από ότι υφαλοκρηπίδα.

Ένα άλλο, τραγικό κατά την άποψή μου, λάθος που έκανε η Ελλάδα ήταν η απόφασή της να αρχίσει συνομιλίες, πριν δύο χρόνια, με την Αίγυπτο για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών των δυο κρατών. Το *τραγικό λάθος* έγκειται στο γεγονός ότι η Ελλάδα άρχισε τις συνομιλίες της με την Αίγυπτο χωρίς να πάρει κάποια ρητή και σαφή διαβεβαίωση από αυτήν ότι θα δοθούν πλήρη δικαιώματα στο Καστελόριζο. Τώρα που οι συνομιλίες έχουν προχωρήσει φαίνεται ότι οι Αιγύπτιοι δεν θέλουν να δώσουν πλήρη δικαιώματα στο Καστελόριζο και αυτό δημιουργεί ένα τεράστιο πρόβλημα στη ελληνική

πλευρά. Πρέπει, επί τέλους, οι Τούρκοι και οι Αιγύπτιοι να καταλάβουν ότι το Καστελόριζο δεν είναι μόνο ένα ελληνικό νησί αλλά και ένα νησί της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, η Ελλάδα δέχθηκε άλλο ένα χαστούκι από του Αιγυπτίους όταν αυτοί ενημέρωσαν την ελληνική πλευρά ότι θα αρχίσουν συνομιλίες για οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών με τη Τουρκία τη στιγμή που η Αίγυπτος **δεν διαθέτει θαλάσσια σύνορα με τη Τουρκία!** Η Αίγυπτος θα μπορούσε να διαθέτει θαλάσσια σύνορα με τη Τουρκία μόνο αν δεν αναγνωρισθούν τα δικαιώματα του Καστελόριζου. Ο νοών νοήτω. Η Αίγυπτος ενημέρωσε την ελληνική πλευρά ότι θα είχε συνομιλίες μαζί της στο Κάιρο στις 20 Ιουνίου του 2009 και αμέσως μετά στις 22 Ιουνίου 2009 με τη τουρκική πλευρά! Η Ελλάδα αντί να προβεί σε έντονη διαμαρτυρία για αυτή την αιγυπτιακή θέση, που παραβιάζει ξεκάθαρα το Δίκαιο της Θάλασσας, πήγε στη συνάντηση στις 20 Ιουνίου γνωρίζοντας ότι δυο μέρες αργότερα Αιγύπτιοι και Τούρκοι θα καθόντουσαν στο ίδιο τραπέζι. Η Ελλάδα έχει παραμείνει εντελώς αδρανής και δεν ασκεί καμία –δημόσια τουλάχιστον γνωστή– πίεση στην Αίγυπτο να σταματήσει αυτές τις επαφές με την Τουρκία που κινούνται, όπως ήδη αναφέραμε, εκτός του πεδίου του Διεθνούς Δικαίου. Πρόσφατα όμως ανακαλύψαμε τι συνέβη το 2003 στις συζητήσεις της τότε κυβέρνησης Κληρίδη με την Αιγυπτιακή πλευρά. Ο τότε Υπουργός Νίκος Ρολάνδης, της Κυπριακής κυβέρνησης, ανέφερε πριν λίγο καιρό, με καθυστέρηση 9 ετών, ότι η τότε ελληνική κυβέρνηση με Πρωθυπουργό τον Σημίτη και Υπουργό Εξωτερικών τον Γ. Παπανδρέου έκανε μια παρέμβαση στις διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην Κύπρο και την Αίγυπτο και τους ζήτησε να μη κάνουν οριοθέτηση λαμβάνοντας υπόψη το Καστελόριζο γιατί θα δημιουργηθεί πρόβλημα με την Τουρκία.

Η Κύπρος, από την εποχή του Προέδρου Παπαδόπουλου μέχρι σήμερα, όχι μόνο προσέγγισε αλλά παρακάλεσε την ελληνική κυβέρνηση να προχωρήσουν στην οριοθέτηση της ΑΟΖ των δυο κρατών, αλλά δυστυχώς η Ελλάδα μέχρι σήμερα αρνείται να οριοθετήσει την ΑΟΖ της με αυτή της Κύπρου που θα δημιουργούσε και ένα προηγούμενο για το Καστελόριζο!

Η άρνηση της ελληνικής κυβέρνησης να οριοθετήσει την δική της ΑΟΖ με αυτή της Κύπρου είναι μία πράξη μεγάλης απεισκευσίας. Εύχεται κανείς η κυβέρνηση να διορθώσει σύντομα αυτό το λάθος. Κλειδί σ' αυτήν την οριοθέτηση είναι το **Καστελόριζο**, νησί το οποίο κατοικείται –όχι, ας πούμε, κάποια ακατοίκητη βραχονησίδα-και κατά συνέπεια κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι διαθέτει ΑΟΖ. Εάν η Ελλάδα δεχτεί να προχωρήσει σε οριοθέτηση ΑΟΖ με την Αίγυπτο χωρίς τον υπολογισμό του Καστελόριζου η εμφανής συνέπεια θα είναι, όπως ήδη αναφέραμε, η Ελλάδα να μην έχει θαλάσσια σύνορα με τη Κύπρο!

Πολλοί, τώρα τελευταία, αναφέρουν ότι οι Τούρκοι απαιτούν συνεκμετάλλευση του Αιγαίου μαζί μας. Αυτό δεν είναι ακριβές. Οι πρώτοι διδάξαντες ήταν οι Αμερικανοί οι οποίοι δεν έχουν αλλάξει τακτική για δεκαετίες και χρησιμοποίησαν την λέξη «συνεκμετάλλευση» για πρώτη φορά το 1975. Οι ΗΠΑ ζήτησαν τότε από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή να ξεκινήσει συνομιλίες για συνεκμετάλλευση του Αιγαίου αλλά αυτός αρνήθηκε να το κάνει, κάτι που ενόχλησε πολύ τους Αμερικανούς τότε. Αργότερα, οι Αμερικανοί ζήτησαν το ίδιο από τον Ανδρέα Παπανδρέου αλλά και αυτός αρνήθηκε να το κάνει. Είναι προφανές ότι ορισμένα σενάρια επανέρχονται.

Τελευταίες έγκυρες μελέτες που έχουν γίνει στην Ανατολική Μεσόγειο καθιστούν πολύ πιθανή την ύπαρξη μεγάλης ποσότητας φυσικού αερίου και πετρελαίου. Αυτό εξηγεί την έντονη κινητικότητα στο Αιγαίο και ιδίως στην Ανατολική Μεσόγειο και επιβάλλει στην Ελλάδα να προβεί τώρα σε κινήσεις αναγκαίες για την προάσπιση των

κυριαρχικών της δικαιωμάτων που έχουν μεγάλη γεωπολιτική και γεωοικονομική σημασία.

Η Ελλάδα όταν αποφασίσει να δημιουργήσει ΑΟΖ σε όλες τις θάλασσές της ακολουθώντας πιστά τις διατάξεις του Δίκαιου της Θάλασσας δεν έχει να φοβηθεί τίποτα από την Τουρκία. Απλώς η Τουρκία θα αρνηθεί να αναγνωρίσει μια ελληνική ΑΟΖ όπως ακριβώς έκανε και με την κυπριακή ΑΟΖ, αλλά η Κύπρος ούτε φοβήθηκε ούτε σταμάτησε από αυτή την ενέργεια της Τουρκίας και μάλιστα πήρε και την έγκριση της ΕΕ. Η Άγκυρα θα πρέπει να συνειδητοποιήσει και να αποδεχτεί ότι δεν μπορεί να επιβάλει τις όποιες νέο-οθωμανικές βλέψεις της στη σύγχρονη διεθνή πραγματικότητα.

Επομένως, ο δισταγμός της ελληνικής κυβέρνησης είναι εντελώς αδικαιολόγητος γιατί η οριοθέτηση της ΑΟΖ Ελλάδας-Κύπρου δημιουργεί ένα προηγούμενο για το Καστελόριζο και μία ΑΟΖ που είναι επίσης ΑΟΖ της ΕΕ. Τώρα που η Κύπρος αποφάσισε θαρραλέα να οριοθετήσει την ΑΟΖ της με αυτή του Ισραήλ δεν υπάρχει πλέον καμία δικαιολογία για την Ελλάδα να μην κάνει το ίδιο με την Κύπρο. Η Τουρκία προσπαθεί για πολύ καιρό τώρα να πείσει την διεθνή κοινότητα ότι η περιοχή ανάμεσα στο Καστελόριζο, την Κρήτη και την Κύπρο είναι μέρος της τουρκικής ΑΟΖ. Αυτό αποτελεί ξεκάθαρη παραβίαση όλων των κανόνων του Δίκαιου της Θάλασσας.

Υπάρχει και ένα συμβάν που δεν έχει γίνει γνωστό στον ελληνικό λαό. Την Τετάρτη 10

Μαρτίου 2010, ο Πρωθυπουργός Γ. Α. Παπανδρέου ενημέρωσε τους Έλληνες

δημοσιογράφους στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσιγκτον για την επίσκεψή του στις

ΗΠΑ. Η τελευταία ερώτηση ήταν του Μιχάλη Ιγνατίου, δημοσιογράφου του ΜΕΓΑ TV

και των εφημερίδων «Έθνος» και «Φιλελεύθερος» της Κύπρου. Την παραθέτω

αυτούσια από την απομαγνητοφώνηση:

Μ. Ιγνατίου:

“Κύριε πρόεδρε, μιλάτε συνεχώς για το θέμα της υφαλοκρηπίδας σαν την μοναδική μας διαφορά με την Τουρκία. Γιατί δεν συνδέεται και το θέμα της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης;”

Πρωθυπουργός:

“Αναμφίβολα η υφαλοκρηπίδα και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη συνδέονται. Το θέμα μάς έχει απασχολήσει και θα το φέρω προς συζήτηση με τον Ερντογάν στην επόμενη επίσκεψή του στην Αθήνα.”

Έχουν περάσει πολλοί μήνες από τότε και οι δύο Πρωθυπουργοί έχουν βρεθεί και μιλήσει τέσσερες φορές μετά από αυτή την δήλωση του Πρωθυπουργού στην Ουάσιγκτον και όμως δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι το θέμα της ΑΟΖ συζητήθηκε. Επομένως, ή τότε ο Παπανδρέου παραπληροφόρούσε τον Ιγνατίου ή έφερε μεν το θέμα αλλά ο Ερντογάν αρνήθηκε οποιαδήποτε συζήτηση επ’ αυτού. Ο Πρωθυπουργός οφείλει μια απάντηση σε αυτό το ερώτημα.

Πρόσφατα, για πρώτη φορά Έλληνας πρωθυπουργός αναφέρθηκε στην ΑΟΖ σε μια ερώτηση στην Βουλή για τα πετρέλαια. Ο πρωθυπουργός είπε: “Η ΑΟΖ δεν είναι κάποιο μαγικό χαρτί, με υπερφυσικές ιδιότητες, που λύνει όλα τα προβλήματα”. Αλλά κανείς ποτέ δεν είπε ότι η ΑΟΖ είναι ένα μαγικό χαρτί με υπερφυσικές ιδιότητες. Νομίζω ότι ήταν μια προσπάθεια υποτίμησης της ΑΟΖ για να δικαιολογήσει το γεγονός ότι την είχε αγνοήσει όλα τα χρόνια που ήταν Υπουργός Εξωτερικών και Πρωθυπουργός. Το γεγονός και μόνο της αναφοράς της ΑΟΖ από το βήμα της Βουλής όμως, σημαίνει ότι δεν μπορεί πλέον να αγνοηθεί και πρέπει να συμπεριληφθεί στις συνομιλίες με τους Τούρκους.

Ένας από του μεγάλους σπαδούς της ΑΟΖ τον τελευταίο χρόνο είναι και ο Αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Αντώνης Σαμαράς και επιτέθηκε στον Πρωθυπουργό που αρνείται να υιοθετήσει ΑΟΖ αλλά ξεχνάει ότι όταν κάποτε ήταν αυτός Υπουργός Εξωτερικών, η

ΑΟΖ είχε ήδη δημιουργηθεί οκτώ χρόνια νωρίτερα και δεν επιδίωξε τότε να δημιουργήσει ΑΟΖ. Ευχόμαστε να το κάνει τώρα.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ

Είναι δύσκολο και ίσως παράτολμο να επιχειρήσει κανείς να προβλέψει τι είδους απόφαση θα ελάμβανε το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, σε περίπτωση που τελικά έφτανε ενώπιόν του η Ελληνοτουρκική διαφορά για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Έχοντας όμως υπόψη τις προηγούμενες αποφάσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου σε παρεμφερείς διαφορές, μπορούμε να εικάσουμε ότι το Δικαστήριο θα χρησιμοποιούσε σ' αυτή την περίπτωση την αρχή της "ίσης απόστασης-ειδικών περιστάσεων" αντί για μόνο την αρχή της ίσης απόστασης.

Δυστυχώς, το Διεθνές Δικαστήριο όχι μόνο φαίνεται να διστάζει να ακολουθήσει ένα προηγούμενο (precedent) σε περιπτώσεις οριοθέτησης, αλλά επίσης δεν έχει δημιουργήσει ορισμένους κανόνες προς τους οποίους τα ενδιαφερόμενα κράτη θα μπορούσαν να στραφούν για καθοδήγηση.

Αν και δεν μπορούμε να συμπεράνουμε ότι μια ζώνη 12 ν.μ. γύρω από τα νησιά θα είναι η εμπειρική μέθοδος για τις επόμενες αποφάσεις οριοθέτησης του Διεθνούς Δικαστηρίου, μπορούμε ωστόσο να πούμε ότι είναι ξεκάθαρο ότι η ΑΟΖ ενός νησιού δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το διεθνώς καθιερωμένο και αναγνωρισμένο μέγιστο της αιγιαλίτιδας ζώνης.

Εάν μια ζώνη 12 ν.μ. δοθεί στα ελληνικά νησιά του ανατολικού Αιγαίου, τότε η ΑΟΖ της Τουρκίας θα είναι περιορισμένη. Εάν η οριοθέτηση γίνει με βάση την νέα

Σύμβαση του 1982 η Τουρκία θα λάβει μόνο 2-4% της συνολικής έκτασης του Αιγαίου. Αλλά, μια και το Διεθνές Δικαστήριο, με τις τελευταίες αποφάσεις του, έχει δώσει έμφαση στις αρχές της δικαιοσύνης (επιείκειας), η περιοχή που θα λάβει η Τουρκία θα είναι περίπου 10-12% του συνόλου της ΑΟΖ του Αιγαίου, υποθέτοντας βέβαια ότι τα ελληνικά νησιά δικαιούνται τουλάχιστον μια ζώνης 12 ναυτικών μιλίων.

Το κύριο πρόβλημα που θα έχει η Ελλάδα στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης είναι αυτό του Καστελόριζου διότι το Δικαστήριο, σε περιπτώσεις που ένα νησάκι βρίσκεται μπροστά σ' ένα τεράστιο ηπειρωτικό χώρο ενός άλλου κράτους, ποτέ δεν δίνει «πλήρη επήρεια» σε αυτό το νησάκι. Εάν συμβεί κάτι τέτοιο τότε η Ελλάδα δεν θα έχει θαλάσσια σύνορα με την Κύπρο. Γι' αυτό το λόγο η απραξία των κυβερνήσεων της Ελλάδας τα τελευταία 30 χρόνια να μην ορίσει ΑΟΖ και να κάνει ταυτόχρονη οριοθέτηση με την Αίγυπτο και την Κύπρο αποτελεί μια τεράστια παράλειψη.

Βέβαια, ακόμα και σήμερα δεν είναι καθόλου αργά να γίνει κάτι τέτοιο. Πρέπει να συμφωνήσουμε για μια τριεθνή οριοθέτηση της ΑΟΖ ανάμεσα στην Ελλάδα, την Κύπρο και την Αίγυπτο που θα δίνει πλήρη επήρεια στο Καστελόριζο και στην Στρογγύλη. Η Τουρκία, σίγουρα, θα μπορεί να ζητήσει παρέμβαση της Χάγης, κάτι που δικαιούται να κάνει, αλλά η θέση της θα είναι πιο αδύνατη εάν υπάρχει αυτή η τριεθνής οριοθέτηση που θα έχει και την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε περίπτωση που τελικά δεν έχουμε θαλάσσια σύνορα με τη Κύπρο η ζημιά πέραν από πολιτική, και ιδεολογική είναι και οικονομική. Διότι μπορεί να υπάρξει οικονομική ζημιά εάν τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου που θα χάσουμε, σε περίπτωση μείωσης της ΑΟΖ του Καστελόριζου και της Στρογγύλης, είναι αρκετά μεγάλα. Πάντως, καλό είναι να γνωρίζουμε ότι εάν χρειαστεί να περάσει ένας αγωγός από την Κύπρο στην Κρήτη και

πρέπει να περάσει από την τουρκική ΑΟΖ, η Τουρκία δεν έχει κανένα δικαίωμα να εμποδίσει την διέλευση του διότι είναι ρητά αναγνωρισμένο δικαίωμα από το Άρθρο 79 της Συνθήκης για το Δίκαιο της Θάλασσας. Το μόνο που μπορεί να κάνει είναι καθορίσει την πορεία που θα πρέπει να ακολουθήσει ένας αγωγός όταν διασχίζει την δικιά της ΑΟΖ.

Παρά το γεγονός ότι το θέμα της Χάγης έχει διαιρέσει τους Έλληνες ειδικούς σε χαμένους και κερδισμένους, προσωπικά δεν πιστεύω ότι αυτό είναι η ουσία του θέματος. Το Δικαστήριο εκδίδει «αποφάσεις» που όλα τα κράτη οφείλουν να αποδέχονται, ανεξάρτητα εάν έχασαν ή κέρδισαν. Στη τελευταία του απόφαση για την οριοθέτηση της ΑΟΖ ανάμεσα στην Ρουμανία και στην Ουκρανία, έχασε η Ουκρανία που είχε ελληνικές θέσεις και κέρδισε η Ρουμανία που είχε τουρκικές θέσεις. Σημασία έχει ότι μια απόφαση της Χάγης θα λύσει την Ελληνοτουρκική διένεξη και η Ελλάδα δεν θα κινδυνεύει από τον τουρκικό επεκτατισμό και θα είναι ελεύθερη να κάνει γεωτρήσεις για πετρέλαιο και φυσικό αέριο, να μπορεί να αξιοποιήσει στο έπακρον την αλιευτική της δυνατότητα και να χρησιμοποιήσει τον εναέριο χώρο της ΑΟΖ για αιολική ενέργεια.

Ορισμένοι αναλυτές πιστεύουν ότι όσοι προτείνουν προσφυγή στη Χάγη είναι σχεδόν «προδότες». Αλλά με αυτό το σκεπτικό ήταν προδότες και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής και ο Ανδρέας Παπανδρέου που επέμεναν ότι η διένεξή μας με την Τουρκία έπρεπε να πάει στη Χάγη. Στη Χάγη βέβαια δεν πρόκειται να πάμε ποτέ διότι δεν το θέλει η Τουρκία όχι μόνο επειδή θα χάσει αλλά επειδή δεν επιθυμεί να υπάρξει λύση στην Ελληνοτουρκική διένεξη με ασφάλεια διεθνούς δικαίου πιστεύοντας έκδηλα ότι αυτή η διένεξη είναι χρήσιμη και συμφέρουσα για τα δικά της σχέδια στην περιοχή,

τα οποία επιδιώκει να «λύσει» όχι με βάση τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου αλλά με προσφυγή σε πολιτικά και στρατιωτικά μέσα πίεσης.

Τελειώνοντας, θέλω να επαναλάβω ότι η Ελλάδα όταν αποφασίσει να δημιουργήσει ΑΟΖ σε όλες τις θάλασσές της ακολουθώντας πιστά τις διατάξεις του Δίκαιου της Θάλασσας δεν έχει να φοβηθεί τίποτα από την Τουρκία. Απλώς η Τουρκία θα αρνηθεί να αναγνωρίσει μια ελληνική ΑΟΖ όπως ακριβώς έκανε και με την κυπριακή ΑΟΖ, αλλά η Κύπρος ούτε φοβήθηκε ούτε σταμάτησε από αυτή την ενέργεια της Τουρκίας και μάλιστα πήρε και την έγκριση της ΕΕ. Η Άγκυρα θα πρέπει να συνειδητοποιήσει και να αποδεχτεί ότι δεν μπορεί να επιβάλει τις όποιες νέο-οθωμανικές βλέψεις της στη σύγχρονη διεθνή πραγματικότητα.

Οι αυξανόμενες τουρκικές προκλήσεις στο Αιγαίο Πέλαγος, τα σενάρια μυστικής Διπλωματίας μεταξύ Αθήνας- Άγκυρας και η εγκληματική αμέλεια των ελληνικών κυβερνήσεων να υιοθετήσουν μια Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) θέτουν σε κίνδυνο τα εθνικά κυριαρχικά μας δικαιώματα σε μια περίοδο που η Ελλάδα εμφανίζεται τρωτή απέναντι σε διεθνείς πιέσεις.

